

1/18

ÁRULÁS

Rui ránszett a sarki villanyórára, aztán ujjáival kétszer pattintott. Csikos ing volt rajta és durvaszövetű trapéz nadrág: pontos mása annak a nadrágnak, melyet Levendula nevé barátja viselt: végre ő is megvehette. Kissé feszengve fordult a József utcába. A Kürdön jobb volt: a mindent elsöpő szombat délutáni forgalomban nem tűnik fel egy merész szabású nadrág, de ebben a mellékutóban... Hirtelen megtorpant - most jutott eszébe, hogy egy vasa sincs. Pénz dolgában Levendulára nem számíthat: mehetnek a templomba. Pílanatig arra gondolt, hogy visszafordul. - És ha valóban visszafordulna? - Tétevést. Rui nem fordult vissza, sebbedugta kezét, majd sietve lépkedni kezdett, s a József utca 47-es számú ház előtt megállt.

*

Levendula végre meghallotta a füttyüt. Ágyéig kihajolt a második emeleti ablakból és hangosan kiabált valamit Ruinak, az még jobban fölfelé nyújtotta a nyakát, meglazította szájában az ujjait, mély lélegzetet vett, s újra fülrepszó, és füttyük rüpködtek az ablak felé. Rui egydarabból formált vásott kölyökarcú issadt és ráncokba torzult, mint aki szemet lapátol.

Levendula kilépett a kapun, s kézfogás helyett megemelte a jobb kezét, Rui biccentett, megigazította derekán az

Részlet az *Árulás* gépiratából, a Hajnóczy-hagyaték 1/18-as számú tétele.

Árulás

Rui ránézett a sarki villanyórára, azután ujjjaival kétszer pattintott. Csíkos ing volt rajta és durvaszövetű trapéznadrág: pontos mása annak a nadrágnak, melyet Levendula nevű barátja viselt: végre ő is megvehette. Kissé feszengve fordult a József utcába. A Körúton jobb volt: a mindent elsöprő szombat délutáni forgalomban nem tűnik fel egy merész szabású nadrág, de ebben a mellékutcában... Hirtelen megtorpant – most jutott eszébe, hogy egy vasa sincs. Pénz dolgában Levendulára nem számíthat: mehetnek a templomba. Pillanatig arra gondolt, hogy visszafordul. - És ha valóban visszafordulna? - Tétovázott. Rui nem fordult vissza, zsebredugta kezét, majd sietve lépkedni kezdett, s a József utca 47-es számú ház előtt megállt.

*

Levendula végre meghallotta a füttyöt. Ágyéig kihajolt a második emeleti ablakból, és hangosan kiabált valamit Ruinak, az még jobban fölfelé nyújtotta a nyakát, meglazította szájában az ujjait, mély lélegzetet vett, s újra fülrepszató, éles füttyök röpködtek az ablak felé. Rui egydarabból formált vásott kölyökarca izzadt és ráncokba torzult, mint aki szenet lapátol.

Levendula kilépett a kapun, a kézfogás helyett megemelte a jobb kezét, Rui biccentett, megigazította derekán az övet, s mindketten elindultak a Körút felé.

- Dohány nincs - mondta Levendula.

A frissen vasalt trapéznadrág éles ráncokat vetve mozgott bokája körül, felső testen pattanásig feszült a keresztbe-csíkos, rövidujjú matróztrikó. Rui most oldalvást nézett rá.

- Melyik nem volt még? - kérdezte.

- Azt hiszem, az Egyetem. A Krisztus Király, az Angolkisasszonyok, a Ferencesek, a Bakáts-téri... ezek már mind voltak. Az Egyetem talán jó lesz.

- Te... a Nagytól biztos le tudnék akasztani egy húszast. A Bakáts-térben rendőrt akartak hívni, a Krisztus Királyban szentképeket kaptunk, és a címünket kérték. - Rui szinte könyörögve nézett a másakra.

- Majd ha nem te következel, akkor abbafelelődsz - vonta föl szemöldökét Levendula. - Én nem a nagy mutterod húszasából akarok szórakozni. Bemajréztál, öregem?

- Dehogy... Csak olyan... furcsa az egész.

- Fenét furcsa. Megnézted a menetrendet?

Rui bólintott.

- Tizenkilenc-ötök indul a Keletiből Szolnokra.

- És ha szegediek lennénk?

- Helyes. Vonatjegy, kaja, öregem, nyugodtan kérhetek egy százast.

*

A templom hűvös volt, és csaknem üres. Nem láttak papot, de a biztonság kedvéért bemártották kezüket a szenteltvíztartóba, majd féltérdre ereszkedve gyorsan keresztet vetettek. Elöl a főoltár, jobbra a pirosan izzó örökmécses, a barnásfeketére koptatott padsorok, s köztük a hosszú kókusz szőnyeg, amely odavezet a főoltárhoz: a szószék, a mállott freskók, a sok szobor. Az első padsorban egy öregember mozdulatlan arccal nézte a főoltárt.

Levendula Rui füléhez hajolt.

- A gyóntatószékhez!

Ruit szorongó érzés lepte meg, mintha nála magasabb nővel hagyták volna egyedül. Lassan lépkedett előre a kókusz szőnyegen, mögötte Levendula, aki most csak statisztálni fog. Rui önkéntelenül az egyik szoborra meresztette a szemét, s minden erejéből azt kívánta, hogy ne legyen senki a gyóntatószékben.

Az első mellékoltárnál sötét volt. Rui reménykedni kezdett, s visszafojtott lélegzettel figyelte szemben az oltárral a japán házikóhoz hasonló faépítményt: a piros térdeplő fölött a lakkfestéssel bevont farácsot, melyet függöny takart. A függöny mintha megmozdult volna: látni lehetett a rácsréseken kiszivárgó fénycsíkokat; a fiú megtorpant és hátranézett.

- Tiszta hülyeség - suttopta. - És semmi értelme... lebukunk. Ha valami öreg ül benn, nem csinálom.

- Miért nem mondtad ezt múlt héten? - Levendula elhúzta a száját. - Többé nem viszlek sehová, ne félj. De most nem fogod megjátszani magad. Most te jössz. Ha buksz, bukom én is. - Közelebb hajolt Ruihoz.

- Fene azt a szar, gyáva pofádat.

Rui mély lélegzetet vett, mint füttyülés előtt. Nem letérdelt, szinte rácsuklott a zsámolyra. A függöny lassan elhúzódik, Rui ellepi a veríték, centiméterenként emeli följebb a fejét, aztán egyszerre fölveti, mint aki nem bírja tovább. A rácson keresztül is tisztán láthatja a frissen borotvált, sima arcot - a pap fiatal. Rui kissé megkönnyebbülve lesüti a szemét.

- Gyónni szeretnék, atyám.

- Tudja a gyónási imát?

Rui nemet int.

A pap keresztet vet rá, majd erősen összekulcsolja a kezét.

- Gyónom a Mindenható Istennek, Isten helyett neked, lelki atyám, hogy utolsó gyónásomtól fogva milyen bűnökkel bántottam meg a végtelenül jóságos Istent.

- Mikor gyónt utoljára?

- Két hete... - csúszott ki Rui száján. Sietve hozzátette: - Tudniillik, én vidéki vagyok... csak néhány napra jöttem fel Pestre a barátommal... gimnazisták vagyunk.

A pap bólintott.

- Akkor mondja el a bűneit, kérem. Ne nekem mondja, hanem Istennek. Kérdezem?

- Köszönöm. - Rui megrázta a fejét. Térdével ide-oda mocorgott a zsámolyon, izgalom fogta el, mint aki kalandregényt olvas.

- Szüleimmel tiszteletlen voltam... kétszer is - kezdte rutinos vonakodással. - Hazudtam nekik... kételkedtem Istenben... abban is kételkedtem, hogy Isten teremtett-e... a túlvilágban... hogy az embernek lelke van. - Megjátszott, hisztériás

mozdulattal arca elé kapta a kezét. - Én nem tudok hinni... képtelen vagyok... - Aztán minden átmenet nélkül: - Megvertem a kishúgom... kétszer.

- Másra nem emlékszik?

Rui megjijedt, ez túl kevés bűn, Levendulával még az ötlet születésekor szereztek egy imakönyvet és megnézték benne azokat a bűnöket, amelyeket szégyenkezés nélkül el lehet mondani: de most képtelen volt visszaemlékezni többre. Szeme előtt százforintos bankjegyek képe táncolt. Ha már most előhozakodik vele, a pap mindenre rájön. Lázasan gondolkozott. Végül izzadó homlokkal ismételni kezdte az eddig felsoroltakat, a pap együttérzéssel nézte kínlódó arcát, s halkán köhintett.

- Teljes szívéből és lelkéből megbánta az elkövetett bűnöket? Erősen elhatározza, hogy ezentúl nem vétkezik, és a bűnre vezető alkalmat elkerüli? - Kissé közelebb hajolt a rácshoz, halkán, határozottan beszélt. Hirtelen elvesztette a fonalat: nem egy tizenhét éves fiúhoz szólt, hanem az emberekhez, akik kilökték lelkükből az Istent. Megindultan nézett Rui lesütött szemhéjára.

A gépkor lélekromboló hatásáról beszélt - s bár a tudomány szédületes eredményeket mutat fel, mondta, - az embereknek hiányérzetük van. Rendszeresen gyónó és áldozó műegyetemistákat említett példaképp. Természetesen tisztában van azal, hogy a fiatalok nagy többsége elzárkózik az egyház elől; ez sajnos divat kérdése, de most új, az egyház számára kedvező légkör van kialakulóban, a politikai nyomás enged: János pápa zseniális éleslátással vitte előre a béke és a keresztény megújulás ügyét. A tizennyolcadik században - folytatta a pap - forradalmi gondolatnak számított az ateizmus, ma nevetséges evvel hivalkodni. Ami a hitüket illeti, a kommunisták nem szükségszerűen ateisták. Sztálin diktatúrájában például nem a terrorcselekmények voltak meglepőek, hanem hogy ezeket a cselekményeket politikában tapasztalt férfiak őszintén támogatták. Mi volt ez, ha nem hit az emberfölkötiben? Aztán ugyanezek a férfiak, hasonló őszinteséggel belátták, hogy akkor félrevezették őket, hibáztak. - A pap vállat vont.

- Az egyháznak az inkvizíciót hányják a szemére. Pedig szükségszerűen terrort kellett alkalmaznia, hogy fönnmaradjon, mint ahogy Sztálinnak is vaskézre volt szüksége, hogy megalapozza az új rendszert. Később megy minden magától, mint egy jól zsírozott gép, míg az átalakulás és megélhetés gondjain túljutott ember gondolkodni nem kezd, hogy miért van a világon.

- Ez az a pont, mikor újra beszélni kezdenek a háborúról. - A pap még jobban lehalkította hangját. - Persze: hacsak fatális véletlen nem robbantja ki, ez ma lehetetlen. Borzasztó, iszonyatos volna! -

Befejezésül azt a merész elképzelést kockáztatta meg, hogy a keresztény és kommunista igazság - természetesen az alapvető nézetkülönbségek fenntartásával - végül is egyesülni fog; illetve Isten létén vagy nemlétén kívül nincs is lényeges nézetkülönbség. A harcok ideje elmúlt, lehetlenné vált - mosolygott a pap. - Az egyház rugalmasan elfogadja Marx és Lenin nézeteit a gazdasági berendezkedést illetően - nem is lenne miért elvetni, - s csupán az ideológiai feladatokból kívánja kivenni részét; az állam talán majd a mostaninál nagyobb propaganda lehetőségeket biztosít számára: iskolák, sajtó, könyvnyomtatás stb. terén. Az emberek szabadon választanak. És hogy a bűntől Isten féltése, vagy a szocialista erkölcs tartja vissza őket, végső soron - mindegy: nem lesz harc többé. Eljön a béke országa. - Körülbelül ezt és ennyit mondott a pap, szinte révületben, s nem látszott rajta, hogy

ezt sokaknak - köztük a hetenként gyónni, áldozni járó műegyetemistáknak is - elmondta már.

Rui most felnézett; összevillant a szemük.

- Bocsásson meg, hogy ilyen hosszú ideig fárasztottam - mosolygott ismét a pap.
- Nagyon untatta?

A fiú zúgó fejjel, értetlenül bámult rá. - Atyám, nekem nincs pénzem - bökte ki buta fahangon. Aztán, mint a diák, aki végre elmondhatja a kínlódva bemagolt verset: - Ha tetszik emlékezni rá, előbb mondtam, vidéki gimnazista vagyok, s csak rövid időre utaztunk ide a barátommal. Tegnap a Boráros téri büfében ebédeltünk, s valaki ellopta a pénztárcámat. A stop-ot betiltották, nem tudunk hazajutni. Rokonnaink nincsenek Pesten. Ha atya lenne olyan szíves kölcsönözni az útiköltséget... címünket megadjuk, s postafordultával természetesen...

Kíváncsian és szemtelenül nézett a papra.

Az kissé oldalt tartva a fejét visszaneézett rá, alsó ajkát beszívta, előrecsücsörítette, majd ismét beszívta. - Adok... Adok maguknak pénzt - mondta kínos szünet után. Amennyit tudok... szívesen. De mondja, csak ezért térdelt ide a gyóntatószékbe? Én nem kérek írást, nem kérem a címüket. De őszintén mondja, ezért térdelt ide?

- Igen - válaszolt a fiú. Érthetetlen volt, hogy csúszott ki a száján; ebben a pillanatban megszerette a papot.

- Minden szombaton ezt csináljuk, atyám - nyomta a rácshoz az arcát. - Mindig másutt. A pénzt pedig az Otthon étteremben megpiáljuk a haverommal a rohadt erénycsöszök egészségére. - Felkelt a számlóról, keze remegett és izzadt. Levendula távolabb, egy oszlop mellett állt. Rui látta, hogy türelmetlenül integet neki. Szándékosan lassan ment az oszlophoz.

Levendula vigyorgott.

- Na, hülye gyerek?

- Fogd be a pofád! - Rui előrenyújtotta a kezét. - Állat! Lettél volna te ott, összeszartad volna magad!

Siető, reverendás alak közeledett feléjük, kezében lobogtatott valamit. Levendula nekitámaszkodott az oszlopnak, Rui meredt szemmel nézte a közeledőt.

- Fiúk, hatvan forintot tudok adni. Szórakozzanak. - A pap átnyújtotta a pénzt, Levendula kétrét hajtotta és zsebretette. - Talán majd később megkeresnek engem. - A pap szomorúan Ruira nézett.

Mikor kiléptek a templomkapun, Levendula köpött egyet, harminc forintot dugott Rui zsebébe, átvágott a Károlyi-kerten, egy közértben liter bort és doboz Kosuthot vásárolt, majd lassan lesétált a Duna-partra. Rui még aznap este a rendőrségre ment. Följelentette Levendulát, végül, önmagát sem kímélve, részletesen elmondta szerepét a gyónás-trükkben - a rendőrtisztnek minden erejére szüksége volt, hogy a hangos nevetést visszatartsa.